

ПЕРЕДМОВА

У 2017 р. студентське наукове товариство гуманітарів «Potluck» і кафедра історії Національного університету «Києво-Могилянська академія» започаткували серію конференцій для студентів й аспірантів під загальною назвою «Досліджуючи минуле». З того часу, ми намагалися щорічно, навіть в умовах пандемії COVID-19, навіть після початку повномасштабної війни, проводити ці конференції. Маємо підстави твердити, що за ці роки «Досліджуючи минуле» стало своєрідним брендом, науковим форумом, що привертає увагу дослідників історії не лише в Україні, а й з-поза її меж. Наприклад, цьогорічна наша конференція «Історик та історичні студії перед викликами сьогодення», що відбулась 7–8 квітня, зібрала майже 50 учасників з України, Польщі, Австрії, Німеччини та США¹.

У 2021 р., після проведення чергової конференції, ми наважились на наступний логічний крок — опублікувати збірник матеріалів (розширених і доопрацьованих авторами з урахуванням обговорень) конференції. На жаль, уже наступного року після виходу нашого першого збірника², розпочалась повномасштабна війна,

---

¹ Ганна Клименко, «Як ми бачимо: історики та історичні дослідження у період зовнішньої агресії. Міжнародна конференція молодих дослідників 'Досліджуючи минуле. Історик та історичні студії перед викликами сьогодення' (Київ, НаУКМА, 7–8 квітня 2025 р.)», *Наукові записки НаУКМА: Історичні науки*, no. 8 (2025), 141–144. DOI: 10.18523/2617-3417.2025.8.104-114

² *Досліджуючи минуле: Людина в умовах модерну. Збірник матеріалів Міжнародної конференції молодих дослідників (Київ, ЦПЕС, 31 січня — 1 лютого 2020 р.)*, упор. Наталя Шліхта, Оксана Клименко; наук. ред. Наталя Шліхта (К.: Дух і Літера, 2021).

поставивши на кількарічну паузу цей наш видавничий проєкт. Хочемо сподіватися, що запустивши його вдруге цим збірником, ми зможемо реалізувати нашу оригінальну амбіцію про періодичну публікацію матеріалів конференції.

Збірник уміщує 28 статей, написаних студентами й аспірантами українських та закордонних вишів, об'єднаних у три тематичні рубрики. Перша тематична рубрика «Історик перед сучасними викликами та з новими можливостями» об'єднує 9 статей. Їхні автори показують можливості використання концептів, запропонованих західними дослідниками, для аналізу українських матеріалів (як це робить Ганна Клименко), рефлексують над тим, як російсько-українська війна впливає на дослідження російської імперської, української та радянської історії (статті Ольги Красінько, Владислава Єгипті, Юлії Єременко). Однак, не лише труднощі, які потрібно долати, але й новітні можливості, передовсім пов'язані із розвитком Digital Humanities, цікавлять наших авторів. Тому, їхні розвідки також і про потенціал використання новітніх технологій в історичному дослідженні (про що статті Святослава Сиротюка, Кирила Ковальчука, Марини Сєдової та Олександра Козицького) та незвичних для істориків видів джерел (стаття Ореста Костіва).

Наступні дві тематичні рубрики демонструють обшир дослідницьких зацікавлень учасників наших конференцій: від історії Стародавнього Єгипту до російсько-чеченських воєн кінця ХХ — початку ХХІ ст., від наративних стратегій середньовічного польського хроніста до колективної пам'яті в сучасній Польщі, від історії соціорегійної до візуальної. Друга тематична рубрика «Недосліджені питання, нові джерела та інтер-

претації» об'єднує 9 досліджень з давньої (про різні аспекти життя Стародавнього Єгипту пишуть Анастасія Ярова та Мирослава Патриляк) та ранньомодерної історії. Не важко помітити особливий інтерес авторів (Артема Школьного, Павла Трейтяка, Юрія Міщенко, Дмитра Опанасенка, Андрія Биченка, Валерії Штойко та Данила Антонюка) до вітчизняної історії XV–XVIII ст. Це безумовно засвідчує глибокий вплив наукової школи дослідження ранньомодерної соціальної та культурної історії України професорки Наталі Яковенко та її учнів на дослідницький профіль кафедри історії НаУКМА.

Остання рубрика об'єднує 10 досліджень з історії XIX–XXI ст. Оксана Воловодюк аналізує бачення шляхетського стану серед польських еліт початку XIX ст., а Валерій Григораш, Галина Громік і Марія Шмигельська — аспекти національної політики та соціальної історії Російської імперії. Вивченню життя біженців та мігрантів у міжвоєнний період присвячені розвідки Максима Снігира та Богдани Дериш. Марія Прокопенко й Аліна Біла звертаються до дослідження радянської історії, а Антон Черепюк і Владислав Пилипенко — до трансформацій й конфліктів, що позначили завершення «короткого» XX ст.

Цей збірник — результат спільної натхненної праці наших авторів й укладачів. Хочу подякувати усім, хто працював над збірником разом зі мною: моїй колезі, співорганізаторці наших конференцій, Тетяні Бородиній, якій ми завдячуємо бездоганим технічним упорядкуванням усіх матеріалів, а також нашим помічникам — Аліні Білій та Олександрю Козицькому, — які комунікували з авторами, працювали з текстами, надихали мене своїм ентузіазмом. Для мене честь і неймовірна приємність бути частиною такої команди!

Автор(к)и й укладачі(ки) цього збірника сподіваються, що він знайде своїх вдячних читачів, а також нарешті започаткує гарну традицію щороку публікувати матеріали конференцій молодих дослідників із серії «Досліджуючи минуле».

Наталя Шліхта